

Voor Augustus

INHOUD

Introductie. Een land op drift	9
DEEL 1 Opgesloten, ziek en woedend	33
1 Langs de muur	35
2 De magische dertig procent	47
3 Boos Amerika	59
4 Pandemie	74
5 The party is over	88
DEEL 2 Bidens Amerika	103
1 De <i>rust belt</i> is niet verloren	105
2 Biden de luisteraar	121
3 Klimaat	137
4 Black Lives Matter	151
5 Amerika's nieuwe missie	167
DEEL 3 De toekomst van de democratie in Amerika	185
1 Prairie-populisme	187
2 Een hillbilly gaat naar Washington	202
3 Het Amerika van 2045	219
Slot. Amerika's laatste kans	239
Woord van dank	255

Introductie

Een land op drift

De brief kwam op 18 november, 2021, vlak voor Thanksgiving. Een ouderwetse bruine envelop, afkomstig van Indian Creek Road in Marion, Iowa. Er zaten vier vellen papier in. Met dunne zwarte letters, strak in het gelid, werd een somber beeld van Amerika opgetekend. ‘Ik zie de eerste stickers met “Trump 2024”. De storm trekt aan, de Confederatievlaggen wapperen. Het is officieel. Het *heartland* rukt op.’

De brieveschrijver gebruikte een term die in tijden van verdeeldheid een bijzondere lading heeft gekregen in Amerika. Het ‘heartland’, een strip staten in het midden van de vs, beginnend in Minnesota en Wisconsin in het noorden en eindigend in het diepe Zuiden, Louisiana, Mississippi, Alabama, is terrein waarop het idee wordt geprojecteerd dat Amerika’s geografische en culturele kern samenvallen. ‘Lokaal, afgeschermd, exceptioneel, isolationistisch en provinciaal, het Amerika van *America First*, de bepalende essentie in het centrum van ons land,’ zo vat de historicus Kristin L. Hoganson de heartland-mythe samen in haar boek *The Heartland: An American History*.

Het heartland heeft andere benamingen. Flyover-country, bijvoorbeeld, een gepijnigd etiket dat verwaarlozing en desinteresse bij de rest van Amerika suggereert. De lading

is telkens dezelfde: dit is het échte Amerika, in tegenstelling tot de mondaine kustregio's. Het heartland zou stug, onbekend terrein zijn. Heel andere materie dan, zeg, San Francisco of New York, waar je koffie bestelt door naar een specifieke boon en maling te vragen in plaats van gewoon een piepschuimen beker vol te tappen bij het tankstation. Het heartland is daarom het favoriete terrein van journalisten, die er op zoek gaan naar een antwoord op de vraag waarom een groot deel van het Amerikaanse electoraat grif achter een platinablond populist aan loopt.

Maar een mythe, dus. Dat er een ijkpunt bestaat is een verzinsel van populisten die altijd dezelfde truc uithalen: de bevolking van een land opdelen in groepen om die vervolgens te rangschikken op een zelfverzonnen authenticiteitsindex. Aan de journalistiek juist de opdracht deze schijnstelling te doorbreken. Regel één van verslaggeving in Amerika: van iedere stelling valt het tegendeel te bewijzen. Het land is er groot en divers genoeg voor. Het echte Amerika is overal te vinden – en daarmee nergens.

De afzender van de brief was Bruce Elkema, een gepensioneerde gevangenisbewaarder met een hart dat klopt voor de politiek op straatniveau en voor Amerikaanse klassiekers uit de tijd dat muziek nog niet uit een computer kwam. Voor iedere situatie heeft hij een couplet of refrein paraat. Bruce vatte zijn noodkreet samen met een stukje Bob Dylan:

We live in a political world
Where peace is not welcome at all
It's turned away from the door to wander some more
Or put up against the wall

Dylans songtekst is een volmaakte samenvatting van de toestand in Amerika: de grote vraag is of de vs een politiek bestand kunnen sluiten tussen twee rivaliserende kampen of dat politieke vrede – de basis voor een functionele samenleving – in deze jaren definitief voor het vuurpeloton wordt gezet.

Ik had Bruce voor het eerst ontmoet in het voorjaar van 2019 in Iowa, aan het begin van Amerika's vierjarige verkiezingscircus. Het was een benauwde dag en de hoofdgast van de bijeenkomst waar we beiden op af waren gekomen had daar duidelijk last van. Zweetplekken vormden zich in de blauwe stof van zijn overhemd. Hij droeg een donkere pilotenbril tegen de felle zon. Hij sprak warrig. Een overvliegende adelaar was aanleiding om af te dwalen en over zijn overleden zoon te beginnen, die misschien wel meekeek door de ogen van dit dier. Het publiek schoof ongemakkelijk heen en weer op de stoel: moest deze man de grote klus klaren?

Toen het onderwerp klimaatopwarming ter sprake kwam, was een simpele vraag van een zeventienjarige student genoeg om de 76-jarige politieke veteraan klem te zetten. Waarom zou hij, als onderdeel van de generatie die de toekomst van de planeet had verstookt, het vertrouwen moeten krijgen van haar, die een in broeikasgassen gesmoorde toekomst zou erven?

De bijeenkomst leek voldoende aanleiding om Joe Biden af te schrijven. Door Iowa reisden op dat moment politieke kandidaten die Amerika's toekomst leken te belichamen in plaats van het verleden. Biden liep al rond in Washington toen Jimmy Carter zonnepanelen op het dak van het Witte Huis liet installeren, de Amerikanen opriep 's winters de

kachel een graadje lager te zetten en een wollen trui aan te doen.

Het was eenvoudig om Biden te zien als een symbool van het grote falen van Amerika, het land dat altijd geloofde in een betere toekomst maar in toenemende mate teruggreep op het verleden. Er bestaat een keukentafeltheorie dat de Democraten alleen winnen met jonge, beloftevolle kandidaten met een zekere hipheid. Biden was allesbehalve cool. Die overtuiging koesterde Obama eigenlijk al voordat hij Biden aan zijn zijde koos als vicepresident. Als senator hing hij verveeld achterover wanneer Biden achter het spreekgestoelte in het Capitool stond. ‘Schiet. Me. Dood,’ schreef Obama op een briefje dat hij doorschoof naar zijn assistent toen Biden in 2005 een redevoering hield in het Congres.

Biden was ook geen naam die verbonden was met grote doorbraken. Hij was nooit een kartrekker, eerder een brave handtekening. Ook had Biden Amerika’s heilloze oorlogen in het Midden-Oosten gesteund. Hij had getekend voor de vrijhandelswetten die het kleed onder nationale industrie en werkgelegenheid vandaan trokken. En hij had groen licht gegeven aan een fiscaal stelsel dat de rijkste één procent in staat stelde veertig procent van al het vermogen van Amerika te vergaren. Biden was onderdeel van het verfoeide Democratische establishment dat zich had blindgestaard op de belangen van de bovenlaag. Als wraak had ‘het vergeten Amerika’ Trump op het land losgelaten.

Bovendien maakte Biden een opgelapte indruk. Op zijn schedel prijkte plotseling haar dat daar lange tijd niet had gezeten en zijn tanden waren onwaarschijnlijk wit en recht. De huid rond zijn ogen leek strakgetrokken. Deze chirurgische verjongingskuur had een omgekeerd effect:

het accentueerde juist hoe oud hij was. Bidens tred bleef die van een oude man, op dunne beentjes en in een broek die flodderig om een mager achterwerk hing. Het was verleidelijk er een metafoor voor het land in te zien; ik had mijn conclusie getrokken. ‘Waarom doet Joe Biden eigenlijk mee?’ noteerde ik in mijn aantekeningenboekje, tevreden over deze retorische vraag die duidelijk moest maken dat de Democraten meer van stal moesten halen om het Witte Huis te veroveren.

Ik zat er faliekant naast, en ik leerde een tweede belangrijke regel van verslaggeving in Amerika: de gedoodverfde winnaar kan zomaar de verliezer zijn, en omgekeerd.

Achteraf gezien had ik beter moeten opletten toen Amerika me een hint gaf in de vorm van een tikje op de schouder. Meestal is een zichzelf aandienende gesprekspartner niet de meest behulpzame. Het zijn de mensen die net iets te dringend hun verhaal kwijt moeten. Vaak draait dat uit op schimmige complottheorieën of simpelweg pure waanzin. Deze man bleek een wonderlijk type dat zei in Biden te geloven. ‘The old man’ noemde hij hem, liefkozend haast. ‘Je komt uit Nederland?’ Geweldig. Ik heet Bruce Elkema. Ergens ver terug is dat volgens mij Nederlands.’

Na jaren van apathie omdat de Democraten hem niet voldoende inspireerden deed Bruce weer mee. Hij probeerde de futloze lokale afdeling van zijn partij nieuw leven in te blazen, zette bordjes in zijn voortuin en klopte op de deuren van zijn overwegend Republikeins stemmende burens, folders in de hand. Bruce noemde zichzelf een ‘Biden-man’, wat zoveel wilde zeggen dat hij progressief was, maar niet radicaal, en dat hij geloofde in de mogelijkheid van Amerika om politieke tegenstellingen te overbruggen door elkaar de

hand te reiken, precies zoals Joe altijd had gedaan in de Senaat, waar hij vrienden was met zowel Democraten als Republikeinen.

Ik moest maar eens opletten, zei Bruce. *The old man* zou me nog versted doen staan.

Op de gure januaridag waarop Biden werd ingezworen als 46e president van de Verenigde Staten, stuurde ik Bruce een bericht om hem gelijk te geven. Biden sprak die dag over de noodzaak de Amerikaanse democratie te beschermen tegen dreiging van autoritaire politiek. Ik kon enkel zijn stem horen, afkomstig uit een versterker die iemand had neergezet op een straathoek in Washington. De meeste pers en het grote publiek werden ver weggehouden van de trappen van het Capitool waar Biden zijn eed zwoer. Washington leek een stad onder militaire bezetting, met overal hekken, checkpoints en soldaten. De extreme veiligheidsmaatregelen waren het antwoord op 6 januari, de dag waarop Trump-supporters het Capitool waren binnengevallen om het vaststellen van de verkiezingsuitslag te verhinderen. Dat was het voorlopige dieptepunt van het afglijden van Amerika's democratie, en een wond die zou blijven etteren.

Ik was naar Washington verhuisd in het najaar van 2017, als Amerika-correspondent voor *De Groene Amsterdammer* en *Het Financieele Dagblad*, en was terechtgekomen in een Amerika waar ieder verschil van mening kon worden opgeblazen tot een existentieel conflict. Trumps aanval op de Amerikaanse democratie en haar instituties was in volle gang. Het leesvoer in het vliegtuig was *Dat gebeurt hier niet*, de roman van Sinclair Lewis uit 1935 waarin het presidentschap wordt gegrepen door een populist. 'Vulgair', 'een halve analfabeet', 'eenvoudig te betrappen op openlijke

leugens' en 'met bijna idiote "ideeën"', zo omschrijft Lewis deze Buzz Windrip, die van Amerika een dictatuur maakt en het volk opzet tegen de pers en de politieke elite. Vóór mijn verhuizing naar Amerika had ik me vooral beziggehouden met de aantrekkingskracht van autoritair leiderschap in onder andere Rusland en India. Ook mijn nieuwe gastland was gevallen voor de autoritaire verleiding. Het gebeurde hier wel degelijk.

De weg naar ons nieuwe huis liep via de langste roltrap waar ik ooit op stond, uit de tunnels van het metrostation DuPont Circle omhoog richting het daglicht, een rit die voldoende tijd bood om de dichtregels te lezen die daar in de muur zijn gegraveerd:

Thus in silence in dreams' projections,
Returning, resuming, I thread my way through the
 hospitals,
The hurt and wounded I pacify with soothing hand,
I sit by the restless all the dark night, some are so
 young,
Some suffer so much, I recall the experience sweet
 and sad

Walt Whitman schreef de 'The wound-dresser' in 1865, het laatste jaar van de Amerikaanse Burgeroorlog, op basis van zijn ervaring als vrijwilliger in een militair hospitaal in Washington DC. Het stadsbestuur had zijn woorden uitgekozen als hommage aan de verzorgers ten tijde van de hiv-crisis in Washington in de jaren tachtig – het metrostation DuPont Circle grenst aan Washingtons officieuze gaydistrict.

De huidige omstandigheden in Amerika leken weer op

de tijd waarin Whitman dichtte: die van totale verdeeldheid en onderlinge strijd. De wonden die verzorgd moesten worden waren niet zozeer die van kogelinslag – althans, voor wie geluk had –, maar de rusteloosheid en de behoefte aan een kalmerende hand die Whitman beschreef vatten het Amerika van de Trump-jaren aardig samen. Er was één ding waar Democraten en Republikeinen het in de regel over eens waren, zo bleek in ieder interview. Niemand was blij met de polarisatie. De grote strijd ging over de vraag wie de hoofdverantwoordelijke was voor het aanwakkeren van wederzijdse vijandschap.

Halverwege mijn correspondentschap kregen Whitmans woorden nog meer actuele lading. Het koortsachtig waken en het lijden in ziekenhuizen werd de realiteit in Amerika toen de covid-pandemie het land in haar greep kreeg. Uiteindelijk zou Amerika, de machtigste democratie ter wereld, van alle ontwikkelde landen naar verhouding de meeste doden betreuren.

Covid-statistieken vergelijken is een populaire sport geworden, maar het heeft weinig betrouwbare maatstaven opgeleverd om te kunnen vaststellen wat een land meer of minder bestendig maakt tegen de uitbraak van een pandemie. Autocratie of democratie, sterke of zwakke overheid – dat verschil lijkt niet veel uit te maken. De voornaamste factor die het verschil maakt is vertrouwen, concludeerde politiek wetenschapper Francis Fukuyama. Alleen een land waarin burgers de overheid en elkaar vertrouwen kan effectief beleid voeren. ‘En dat, helaas, is precies waar het aan ontbreekt in Amerika’, schreef Fukuyama in het progressieve maandblad *The Atlantic*.

Ons huis lag ten noorden van DC’s binnenstad, in Ka-

lorama, een buurtje dat werd omzoomd door de heilige drie-eenheid van de macht in Amerika: Democraten, Republikeinen en het grootkapitaal. Aan de ene kant woonde de Obama's, wat betekende dat een hele straat aan de publieke ruimte werd onttrokken omdat de eerste zwarte president van de Verenigde Staten zijn leven onvoldoende zeker is als er passanten langs zijn huis kunnen lopen. Aan de andere kant stond een textielmuseum dat was opgekocht door Amazon-oprichter Jeff Bezos die er zijn pied-à-terre in Washington van had gemaakt. Een paar blokken verderop hadden Ivanka Trump en Jared Kushner hun intrek genomen. Politiek in Washington was op dat moment een familieonderneming. Zonder noemenswaardige ervaring of kennis waren beiden aangesteld als adviseur in het Witte Huis.

Aan beroemde burens heb je verder weinig. Ze zijn zelden thuis en geven geen buurtbarbecues. Als er al interactie plaatsvindt tussen de bekende namen en de omwonenden, vormt een conflict meestal de basis. Kort na aankomst in Washington organiseerden buurtbewoners een avondwake voor het huis van Jared en Ivanka. Op dat moment werd het nieuws gedomineerd door wat er zich afspeelde aan de Amerikaanse zuidgrens. Ongedocumenteerde kinderen werden van hun ouders gescheiden. Trump bleef roepen dat hij een muur op de grens met Mexico zou bouwen. Het stuk stoep voor de woning van de 'first daughter', zoals Ivanka zichzelf graag noemde, was openbaar terrein. En dus mochten ze er staan met een brandende kaars in de hand en een protestbord met de woorden NOT IN OUR NAME. Ontzetting was op dat moment de pasmunt in niet-Republikeins Amerika, in kalm Kalorama en ver daarbuiten.

Dat na een uitputtende verkiezingsstrijd uiteindelijk Biden kon worden geïnaugureerd zorgde dan ook voor een dubbele opluchting bij de ene helft van Amerika. Biden haalde 81 miljoen stemmen, het grootste aantal ooit voor een presidentskandidaat. Niet alleen was Trump een halt toegeroepen, ook de aanval op vrije verkiezingen en een vreedzame machtsoverdracht die daarna was ingezet was afgewend. Rechtszaken, pogingen van Trump en zijn team om de verkiezingsresultaten ongeldig te laten verklaren en de inzet van een gewelddadige menigte hadden Amerika als functionele democratie bijna over de rand van de afgrond geduwd.

Inmiddels lijkt Trump aan een nieuwe ronde bezig, en hangt boven Amerika de vraag of hij zich opnieuw kandidaat zal stellen voor het presidentschap. In zijn slagschaduw is een nieuwe generatie Republikeinse politici opgestaan die zich naar zijn voorbeeld voegt. Amerika is het land van mythes, van verhalen waarvan het niet ter zake doet of ze waar zijn of niet. Waar het om gaat is dat ze verteld worden om orde te scheppen in een onoverzichtelijk bestaan en een richtsnoer te bieden voor hoe te handelen. ‘Gestolen verkiezingen’ is de nieuwste toevoeging aan Amerika’s mythologie. Het is voor miljoenen verliezers van democratische verkiezingen, met Trump als grootste, een manier geworden om de werkelijkheid niet te hoeven aanvaarden. Zoals na de Amerikaanse Burgeroorlog in de Zuidelijke staten het idee postvatte dat de strijd ging om een nobel zuiden dat zijn levenswijze probeerde te beschermen tegen een opdringerig noorden, zijn ‘gestolen verkiezingen’ een nieuwe *lost cause* geworden.

‘Vandaag vieren we niet de overwinning van een kandi-

daat, maar van een doel, het doel van democratie,' galmde Bidens stem uit de speaker op zijn inauguratiedag. Hij was een president met een missie die eigenlijk al geslaagd was voordat hij nog maar een nacht in het Witte Huis had geslapen. Het ging Biden erom te voorkomen dat Trump nog vier jaar tekeer zou kunnen gaan, en dat was gelukt. Bruce sms'te terug, Kierkegaard dit keer. 'Geloof ziet het beste in het donker.' Ik leerde regel drie van verslaggeving in Amerika: dit land is in staat om op ieder moment een nieuwe toekomst te kiezen.

Op dat moment ontstond het idee voor dit boek. Er was iets opmerkelijks gebeurd. In tijden van extreme verdeeldheid had Amerika overtuigend gekozen voor een president die het overbruggen van tegenstellingen tot zijn politieke handelsmerk had gemaakt. Overtuigender zelfs dan vier jaar daarvoor, toen de compleet tegenovergestelde keuze werd gemaakt. Trump was een hakken-over-de-slootpresident, die dankzij iets meer dan tachtigduizend stemmen in drie staten – Michigan, Wisconsin en Pennsylvania – het hoogste ambt van het land mocht bekleden. Je kunt het een speling van het lot noemen, een historische toevalligheid, een incident zoals het pistoolschot dat een Wereldoorlog in gang zet. Zo klein waren de marges. Als die tachtigduizend net iets anders besloten zouden hebben, zou 2016-2020 wellicht de geschiedenisboeken zijn ingegaan als een relatief onopmerkelijke fase in de vs, een doorzetting van de sociale en economische status quo geleid door de eerste vrouwelijke president.

Maar Trump won, in de ogen van zijn aanhang – en ook in die van sommige van zijn tegenstanders – verdiend. Vanaf het moment dat de vastgoedmagnaat de politieke

arena betrad, werd trumpisme de lens waardoor Amerika kon worden gezien. Zijn succes werd het grote verhaal over de Verenigde Staten. Heel Amerika, 50 staten, 530 miljoen mensen, het meest diverse land ter wereld, werd in de berichtgeving gereduceerd tot wat uiteindelijk de voorkeur van een minderheid was. En ergens in de berichtensunami verdween de duidelijkheid. Was Trump nu een oorzaak, gevolg of symptoom? Volgens sommigen waren de grieven van de Amerikaanse kiezer economisch, want Trump scoorde met de belofte Amerika's oude industrie te steunen en het wegschuiven van werk te stoppen. Of was het toch vooral cultureel ongemak, want Trump deed duidelijk een beroep op de vrees voor etnische diversiteit bij een deel van Amerika? Of was het puur psychologie? Onderzoeken hebben aangetoond dat ongeveer dertig procent van de mensen simpelweg vatbaar is voor autoritaire types. Zo werd deze president een canvas waarop vrijwel elk verhaal geprojecteerd kon worden.

Aan een van die verhalen met Trump als afzetpunt zijn bijzonder veel woorden besteed, zowel in Amerika als daarbuiten. Het is een verhaal waarin conservatieve rechtspopulisten en de zelfbenoemde critici uit de eigen progressieve kaste elkaar vinden. Het verhaal heeft steeds terugkerende sleutelwoorden, zoals 'elite' en 'de gewone man'. Vaak gaat het over migratie (dat door die elite aan het volk zou zijn opgelegd). Zorgen over klimaat zijn in dat verhaal al snel een 'linkse hobby'. Het is een verhaal dat tot vervelens toe wordt verteld. In de meest uitgekauwde varianten komen de genderneutrale wc en de haver melk nog even langs, door commentatoren met weinig verbeeldingskracht opgevoerd als ultiem bewijs dat de bovenkant zich bezighoudt met tri-

viale zaken en de noden van doorsneemensen vergeet.

Zo wordt het publieke debat in een trechter geduwd. Vertrouwen in de politiek is ernstig afgekalfd, populisme vindt vruchtbare bodem en de democratie staat onder druk. Die diagnose is van toepassing op vrijwel alle westerse democratieën. De zoektocht naar een oorzaak van deze problemen leidt steeds weer naar de groep die dat vertrouwen is kwijtgeraakt, die achter de populistten aan loopt en die bereid is de democratie eraan te geven. De schreeuwer, de agressieveling en de waandenker krijgen het grootste podium, haastig in elkaar getimmerd door redacties en journalisten die zich de kritiek dat ze bepaalde stemmen ongehoord laten enorm aantrekken. En dat leidt tot de bizarre prikkel om harder te schreeuwen, agressiever te zijn en nóg grotereskere complotten uit te venten – de kans is immers groot dat iemand je dan een microfoon voorhoudt.

De Amerika-journalistiek is hierdoor op een bijzondere manier scheefgegroeid. Trump zei zulke extreme dingen en gedroeg zich als president zo onorthodox dat alles wat hij deed aanleiding vormde voor nieuws en analyse. Er is in Nederland toch al een neiging om de Amerikaanse politiek te behandelen alsof het een binnenlandse kwestie betreft, en Trump versterkte die neiging. Dat maakt het werk van de Amerika-correspondent dankbaar en moeilijk. Dankbaar omdat er een groot en hongerig publiek aan de overkant van de oceaan zit te wachten op berichten uit de vs. Moeilijk omdat de kennis van Amerika groot is en de meningen stellig zijn. Nederland zou 17 miljoen bondscoaches voor het voetbal hebben. Ik had soms het idee dat Nederland evenzo veel Amerika-correspondenten had, met standplaatsen van Aagtekerke tot Zwinderen.

Omdat de overwinning van Trump een breuk met normen en verwachtingen was, moest bovendien de bron ervan worden blootgelegd. Het boetekleed dat de journalistiek zich aantrok omdat ze het potentieel van de politiek van de onvrede had onderschat, betekende een zoektocht naar de boze kiezer. Die missie had een geografische afbakening – staten in het midden van Amerika, weg van grote kuststeden en op naar de *rust belt* met zijn stilgevallen staalfabrieken, de Appalachen met hun geïsoleerde gemeenschappen en het platteland waar in de kerken de tirades tegen de politieke elite in Washington klinkt. Er was een etnische afbakening – het ging om witte kiezers – en een opdeling in klasse: de oorzaak voor trumpisme moest gezocht worden bij de handwerkers, niet bij de universitair geschoolden.

Het onderliggende idee van deze journalistieke wending was een variant van de heartland-mythe: dat de Trump stemmende werkende klasse op een of andere manier het ‘echte’ Amerika is, en dat het de hoogopgeleide Amerikanen in de steden te verwijten valt dat ze daar te weinig oog voor hebben. De Amerika-correspondent, die zich in de regel in Washington of New York vestigt en zich mengt tussen de hoogopgeleide progressieve kaste daar, is met die keuze vrijwel direct schuldig aan dezelfde zonde. Op deze manier ontstaat al snel een schijntegenstelling die akelig dicht bij de retoriek van rechtspopulisten als Trump ligt: dat de witte, laagopgeleide klasse dichter bij de realiteit – wat die ook moge zijn – staat dan de rest. In dit narratief is er een deel dat ‘hardwerkend’ en ‘gewoon’ is, in tegenstelling tot de ‘losgezongen’ elite. Dit was grofweg het paradigma waaronder de Amerikaanse politiek onder Trump in beeld werd gebracht, werd beschouwd en bediscussieerd. En omdat

Trump had gewonnen, was er weinig aanleiding om buiten dat paradigma te treden.

Voor de goede orde: in de vijf jaar dat ik verslag deed vanuit de Verenigde Staten heb ik volop meegedaan aan de zoektocht naar oorzaken voor de rechts-populistische triomf in Amerika. Ik zocht de antwoorden in de dorpen langs de Ohio-rivier boven Pittsburgh, waar de staalfabrieken ooit de trots van Amerika waren, op talloze Trump-rally's, op de uitgestrekte vlakten van Kansas. Ik interviewde de experts die zich verdiept hadden in de woede van de witte werkende klasse. Ook tekende ik ieder detail op van de controverses en afzettingsprocedures waarin Trump verzeild raakte. Dat kwam me af en toe op de kritiek te staan een 'Trump-obsessie' te hebben. (Hij is de president, was mijn antwoord op lezers die vroegen waarom ik toch zoveel over Trump schreef.)

Maar op geen enkel moment had ik het idee dat ik hiermee dichter bij de kern van Amerika kwam dan wanneer ik sprak met een klimaatdeskundige in Miami, een burgerrechtenactivist in Atlanta of de eerste islamitische politiecommissaris van de vs in een buitenwijk van Houston. In werkelijkheid is de havermelk drinkende *yoga-liberal* niet minder echt dan de staalarbeider met een geweer in de schuur en een sixpack Rolling Rock-bier in de ijskast, net zomin als iedere Amerikaan die tussen deze stereotypen in valt. Het verlies van contact tussen twee groepen is een probleem dat twee kanten opgaat, niet iets waar één groep schuld aan heeft en de andere het slachtoffer van is (en daarmee volgens sommigen automatisch is vrijgepleit van het stemmen op een autocraat).

Dit uitstapje is bedoeld om duidelijk te maken waar dit